

POSTANOWIENIE

Dnia 5 października 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Helena Ciepla (przewodniczący)

SSN Tadeusz Domińczyk (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z wniosku Z. P.

przy uczestnictwie Spółdzielni Kółek Rolniczych w K. w likwidacji o przyznanie wynagrodzenia, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 5 października 2005 r., zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Okręgowego w Z. z dnia 3 marca 2004 r., sygn. akt V Ga (...),

oddala zażalenie oraz wnioski o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2003 r. Sąd Okręgowy w Z. oddalił apelację Z. P. od postanowienia Sądu Rejonowego w Z. z dnia 15 lipca 2003 r., którym Sąd ten orzekł zwolnienie go z funkcji kuratora Spółdzielni Kółek Rolniczych w K. odmawiając mu zarazem przyznania wynagrodzenia za sprawowanie kurateli. W uzasadnieniu swego postanowienia Sąd Okręgowy, w ślad za Sądem Rejonowym, negatywnie ocenił wyniki sprawowania powierzonej mu funkcji. Postanowienie Sądu Okręgowego zaskarżył kasacją wnioskodawca, którą Sąd ten odrzucił postanowieniem z dnia 3 marca 2004 r., a Sąd Najwyższy z kolei, postanowieniem z dnia 22 października 2004 r. odrzucił zażalenie na to postanowienie. W obu przypadkach powodem odrzucenia było wniesienie środka odwoławczego przez samego wnioskodawcę, pozbawionego wymaganego przymiotu profesjonalisty Sąd Okręgowy w uzasadnieniu swego

postanowienia zauważył ponadto, że od postanowienia oddalającego apelację kasacja nie przysługuje.

Postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2005 r. Sąd Okręgowy przywrócił wnioskodawcy termin do złożenia zażalenia na postanowienie o odrzuceniu kasacji.

W zażaleniu skarżący zarzuca, że postanowienie wydane zostało z obrazą art. 519³ § 2 k.p.c., wobec błędnego stanowiska Sądu Okręgowego, że „w sprawie z zakresu kurateli środek ochrony prawnej w postaci kasacji nie przysługuje” i „ze stanowiskiem takim nie sposób się zgodzić”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 15 lipca 2003 r. zwalniające Z. P. z funkcji kuratora i odmawiające przyznania mu wynagrodzenia, ten zaskarżył apelację tylko w tej drugiej części. Oddalając zaś apelację Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, który nie znalazł podstaw do przyznania odwołanemu kuratorowi jakiegokolwiek sumy wynagrodzenia. Sąd Okręgowy przyjął, że „kurator w czasie wykonywania swojej funkcji popełnił wiele uchybień i dopuścił się wielu zaniedbań, wszczywał procesy sądowe, w których żądał wygórowanych kwot jak np. w sprawie o wymianę kabla przebiegającego przez działkę KSR, w kwocie 10.000 zł, podczas gdy w/g opinii biegłego roszczenie może stanowić kwotę 570 zł”. Sąd Okręgowy wskazał ponadto na szereg zaniedbań kuratora (zaniechanie prowadzenia ewidencji finansowej, przekazanie syndykowi niekompletnej ewidencji, zwłoka w uruchomieniu procesu likwidacyjnego itp.) ze szkodą dla upadłego.

W odrzuconej przez Sąd Okręgowy skardze kasacyjnej, osobiście sporządzonej przez skarżącego, konsekwentnie domagał się on zmiany rozstrzygnięcia w przedmiocie żądanego wynagrodzenia. Tymczasem skarga kasacyjna, sporządzona przez profesjonalnego pełnomocnika łącznie z zażaleniem na postanowienie o odrzuceniu kasacji, zmierza do podważenia rozstrzygnięcia w przedmiocie samej kurateli, o czym orzekł już prawomocnie Sąd Rejonowy. Oznacza to, iż przedmiotem oceny – w aspekcie kasacyjności – może być wyłącznie podniesiony zarzut naruszenia art. 179 § 1 k.r.o. i art. 5 k.c. uzasadniony następująco: „art. 179 § 1 k.p.c. stanowi, że organ państwowy, który ustanowił kuratora przyznaje na jego żądanie stosowne wynagrodzenie. Z drugiej natomiast strony zgromadzony w sprawie materiał dowodowy oraz ujawnione okoliczności faktyczne nie pozwalają na przyjęcie, aby nakład pracy kuratora był nieznaczny, albo że też sprawowanie kurateli czyniło zadość zasadom współzycia społecznego”. Kwestionowane w zażaleniu stanowisko Sądu Okręgowego,

w przedmiocie niedopuszczalności kasacji, wsparte powołaniem się na przepis art. 519¹ § 2 k.p.c., podobnie jak zarzut kasacyjny, nie idzie w parze z wymaganym w takich warunkach juretycznie poprawnym wywodem, co usuwa możliwość przeciwstawienia brzmieniu art. 519¹ § 2 k.p.c. jego rozumienie przez wnoszącego zażalenie (jego pełnomocnika). Tymczasem w rozważanym przypadku znaczenie podstawowe ma charakter uprawnienia kuratora w zakresie należnego mu wynagrodzenia.

Wnoszący zażalenie był kuratorem powołanym na podstawie art. 42 § 1 k.c. Jego rola z natury rzeczy ma charakter tymczasowy i sprowadza się do obowiązku prowadzenia spraw osoby prawnej, pozbawionej powołanych do tego organów, przy czym spoczywa na nim obowiązek niezwłocznego podjęcia starań zmierzających do powołania właściwych organów, a w razie potrzeby powinien dążyć do likwidacji takiej osoby.

Kuratora, o którym mowa powołuje sąd opiekuńczy na podstawie art. 603 k.p.c., a zatem w postępowaniu nieprocesowym. Przepisy tego postępowania nie regulują wprost dalszych kwestii z tym związanych. Z mocy art. 605 k.p.c., w zakresie wynagradzania kuratora, zastosowanie ma wobec tego art. 179 k.r.o., ustanawiający zasadę odpłatnej kurateli. Nie oznacza to jednak, iż odpłatność ta ma charakter bezwarunkowy i nie doznaje ograniczeń. Wynagrodzenia nie otrzyma kurator ustanowiony dla osoby, która nie dysponuje żadnym majątkiem, a w przypadku, gdy ustanowienie kuratora nastąpiło na żądanie, jeżeli na wypłatę wynagrodzenia nie pozwala stan majątkowy żądającego. Przyznanie wynagrodzenia pozostawione zatem zostało ocenie sądu z uwzględnieniem możliwości płatniczych osoby, na rzecz której ustanowienie kuratora nastąpiło oraz efektywności kurateli. Orzekanie w tym względzie nie należy do istoty sprawy w rozumieniu art. 518 k.p.c. Zapadłe w tej mierze postanowienie sądu pierwszoinstancyjnego nie podlega zatem zaskarżeniu apelacją. W konsekwencji już tylko z tego tylko powodu wydanego w tej mierze orzeczenia sądu drugoinstancyjnego nie można było zaskarżyć kasacją. Wadliwe jest tym samym postanowienie o przywróceniu terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie o odrzuceniu kasacji, gdyż zbędnie tylko wydłuża postępowanie w sprawie. Wymaga podkreślenia, że stosownie do treści art. 168 § 2 k.p.c. przywrócenie terminu nie jest dopuszczalne, jeżeli jego uchybienie nie pociąga za sobą ujemnych dla strony skutków procesowych. W omawianym przypadku nie wchodziła jednakże w grę czynność dokonana z uchybieniem terminu, a niedopuszczalna ze względu na przymus adwokacko - radcowski.

Wszystko to w ocenie profesjonalnego pełnomocnika powinno prowadzić do zaniechania składania wniosku o przywrócenie terminu jak i do podejmowania czynności, dla której bez uzasadnionej przyczyny termin został przywrócony. Dotyczy to także pełnomocnika ustanowionego dla strony z urzędu, zważywszy, że ma to służyć udzieleniu pomocy prawnej a nie podporządkowanie się bezpodstawnym oczekiwaniom tej strony i bezkrytyczne uleganie jej. Jeżeli dodać, że ustanowiony w sprawie pełnomocnik upatruje w przepisie art. 519¹ § 2 k.p.c. podstawy do zaskarżenia skargą kasacyjną postanowienia w przedmiocie odmowy przyznania kuratorowi wynagrodzenia, to wyrażone w tej postaci zapatrywanie, łącznie z oceną charakteru zarzutów podniesionych w zażaleniu, nie może być uznane za udzielenie stronie pomocy prawnej. Ta bowiem ma polegać na odsunięciu ujemnych dla strony następstw, które mogłyby mieć przyczynę w jej nieporadności. Brak zatem podstaw do uwzględnienia wniosku pełnomocnika o przyznanie kosztów określonych przepisami wskazanego rozporządzenia (por. post. Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 1999 r. I CKN 1036/97 – OSNC 1999/10/178).

Z tych wszystkich względów i na zasadzie art. 393¹⁸, 397 § 1 i 2, 385 k.p.c. w związku z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - prawo o ustroju sądów powszechnych należało orzec jak w sentencji.

Wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej powinien zawierać oświadczenie wymagane przepisem § 20 powołanego w zażaleniu rozporządzenia. Takiego oświadczenia pełnomocnik nie złożył, a co za tym idzie także z tego względu wniosek podlegał oddaleniu.